

## ДЕРЖАВНІ ВИДАТКИ: ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ

Крикун Т.І., здобувач

*Науково-дослідний фінансовий інститут Київського національного  
торговельно-економічного університету*

Розкрито роль і місце державних видатків у бюджетній політиці, фінансового контролю та аудиту у системі підвищення ефективності видатків бюджету. Визначено державний внутрішній фінансовий контроль та аудит як інструменти посилення якості державного управління економіки. Здійснено аналіз основних цілей та завдань стратегічних напрямів розвитку державного фінансового контролю в Україні.

**Ключові слова:** державні видатки, бюджетна політика, державний фінансовий контроль, внутрішній аудит, ефективність бюджетної програми.

Вагомою складовою бюджетної політики є державне регулювання у сфері видатків бюджету. Бюджетна політика уособлює роль держави у регулюванні економічних процесів, забезпеченні макроекономічного зростання, соціальних гарантій населення, вдосконалення структури суспільного виробництва. У видатках бюджету знаходить відображення фінансова політика у сфері державного регулювання та стимулювання виробництва, забезпечення розвитку науково-технічного прогресу, зовнішньоекономічної діяльності. Вплив видатків бюджету на соціально-економічне зростання посилюється завдяки запровадженню науково-обґрунтованих методів визначення пріоритетних напрямів, структури та обсягів бюджетних ресурсів, запровадження механізму створення нових бюджетних програм, вчасного перегляду у відповідності до потреб сьогодення вже існуючих, затвердження порядків використання коштів бюджету з метою окреслення напрямів їх використання в межах бюджетної програми та недопущення нецільового спрямування. Перелік видатків, їх склад та структура не є сталими і постійно змінюються в залежності від наявної економічної ситуації, змін пріоритетів у спрямуванні коштів. Бюджетні видатки використовуються для розподілу фінансових ресурсів держави за різними ознаками - територіальними, галузевими тощо з метою їх раціонального розміщення та ефективного використання, сприяння соціально-економічному розвитку країни. Видатки бюджету можна характеризувати за кількісними показниками, пов'язаними із обсягами бюджетних ресурсів, та якісними показниками, які визначають економічну природу і суспільно-корисне призначення кожного виду видатків.

Серед вагомих наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері державних видатків, державного фінансового контролю та аудиту можна назвати праці О. Богачової, Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, В. Глуценка, І. Запатріної, Л. Лисяк, І. Луніної, І. Лютого, . Родіонової, Н. Рубан, І. Стефанюка, Дж. Стігліца, В. Танзі, В. Федосова, Дж. Хікса, І. Чугунова, В. Шевчука, С. Юрія та інших.

При виборі напрямів бюджетної політики визначальними є стратегічні орієнтири державної політики, у тому числі створення відповідних умов для оптимальної структурної перебудови економіки, збереження і розвиток людського і соціального капіталу, інноваційного розвитку, сприянню розробки та запровадженню наукоємних, конкурентоспроможних технологій.

Держава використовує бюджет як інструмент реалізації ефективної економічної політики. Дедалі більше уваги приділяється питанням як формування видаткової частини бюджету у відповідності до визначених пріоритетів розвитку економіки, так і підвищенню ефективності управління такими ресурсами, досягнення максимальної результативності від здійснених видатків, мінімізація втрат на різних стадіях бюджетного процесу. Адже одним із принципів, на

яких ґрунтується бюджетна система країни, є принцип ефективності та результативності, який полягає у досягненні всіма учасниками бюджетного процесу максимального результату при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів. Завдяки прийняттю обґрунтованих управлінських рішень має досягатись економність бюджетних коштів, їх раціональне та цільове використання, ефективність і результативність в діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Поряд із запровадженням у бюджетний процес програмно-цільового методу планування бюджету з метою суттєвого підвищення рівня державного регулювання у сфері видатків бюджету необхідним є удосконалення науково-теоретичних положень та методологічних основ зазначеного методу. Наукове обґрунтування удосконалення методології функціонування програмно-цільового методу планування видаткової частини бюджету покращить якість і збалансованість системи фінансово-бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку держави, надасть можливість підвищити дієвість державного регулювання фінансово-бюджетних відносин у системі макроекономічного розвитку. Перехід від управління видатками до управління відповідними результатами як складової програмно-цільового методу планування бюджету є необхідним задля посилення впливу держави на економічний розвиток.

Для забезпечення дійового контролю за ефективним використанням бюджетних коштів важливе значення має застосування відповідних принципів при формуванні бюджетних програм. Бюджетні програми повинні мати чітку структуру, їхні завдання та напрями мають бути достатньою мірою деталізовані, що уможливить гнучке управління програмами, контрольованість їх виконання, прозорість; обсяг кожної програми має бути оптимальним для забезпечення ефективності управління та успішної її реалізації; необхідне встановлення чіткого взаємозв'язку між витратами бюджетних коштів і очікуваними результатами виконання програм, що надасть можливість приймати обґрунтовані рішення в умовах обмеженості бюджетних ресурсів; мають бути враховані всі напрями здійснених витрат як капітальних, так і поточних у вигляді співвідношення бюджетних затрат і отриманих результатів при оцінці ефективності програми; повинна забезпечуватись чітка управлінська підзвітність у процесі реалізації програм.

Формування бюджетних програм сприяє прийняттю більш ефективних рішень щодо необхідності та доцільності здійснення видатків за рахунок бюджетних коштів, створенню таких умов для розробки і реалізації бюджетної політики, за яких стає можливим прийняття значно оптимальніших фінансових рішень стосовно обсягів видатків бюджету.

За результатами виконання бюджетних програм розпорядник бюджетних коштів складає річний звіт про виконання паспортів бюджетних програм, який разом із іншими видами звітності є підставою для визначення фактичних результативних показників та аналізу ефективності виконання кожної бюджетної програми, що враховується при прийнятті рішення про фінансування у наступних бюджетних періодах. Квартальний звіт про виконання паспортів бюджетних програм є підставою для визначення фактичних результативних показників, аналізу ефективності виконання кожної бюджетної програми та врегулювання проблемних питань, що виникають у процесі їх виконання. Застосування результативних показників бюджетної програми сприяє якісному та кількісному аналізу і стану виконання програми в частині фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективного виконання, дає змогу дослідити ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, необхідність програми, її тривалість, відповідність визначеній меті, порівняти результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів [1].

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, враховуючи євроінтеграційне спрямування, наслідки світової фінансової кризи, здійснення бюджетної політики при обмеженості ресурсів, в умовах подальшого посилення ролі держави в підвищенні якості та ефективності управління державними фінансами є вирішальним підвищення ролі державного фінансового контролю у системі бюджетного процесу. Належне функціонування в управлінні фінансовими ресурсами держави системи державного фінансового контролю, як вагомого інструменту регулювання економіки, є однією із передумов здійснення в Україні ефективної бюджетної політики.

Враховуючи, що державний фінансовий контроль виконує важливу функцію в системі управління та взаємопов'язаний з її іншими складовими, він досліджується як окремий вид державного регулювання та як функція управління на макро- та мікроекономічних рівнях. Державний фінансовий контроль забезпечується шляхом виконання державними органами, їх

підрозділами чи службовими особами, які здійснюють контрольні функції у межах законодавчо встановлених повноважень, комплексу цілеспрямованих заходів з метою упередження, виявлення, припинення, недопущення у подальшому фінансових правопорушень у фінансово-господарській діяльності на підконтрольних об'єктах, та дотримання законності, фінансової дисципліни та ефективності планування і витрачання коштів бюджету та інших активів у процесі володіння, розпорядження, використання і відчуження державного майна, відшкодування збитків та встановлення міри відповідальності у разі порушення фінансового, у тому числі бюджетного законодавства. [1].

Належну базу для створення дієвої системи фінансового контролю щодо ресурсів держави забезпечено новою редакцією Бюджетного кодексу України, яким передбачено здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, аудиту та оцінки ефективності управління бюджетними коштами на всіх стадіях бюджетного процесу. Контроль, спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами, дозволяє забезпечити: обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету; оцінку управління бюджетними коштами, включаючи проведення державного фінансового аудиту; досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень; проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів; запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності. Дотримання бюджетного законодавства контролює уповноважена на це низка суб'єктів державного фінансового контролю: Верховна Рада України, Комітет Верховної Ради України з питань бюджету, Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державне казначейство України, Державна контрольно-ревізійна служба України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та відповідні ради народних депутатів, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи відповідних рад.

В Україні протягом останніх років послідовно проводилась робота з реформування, удосконалення бюджетної системи, зокрема ухвалено Бюджетний кодекс України, відповідно до якого критеріями ефективності визначені економія, продуктивність та результативність, прийнято Концепцію застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, введено паспорти бюджетних програм та звітів про їх виконання, а також інші системні заходи держави. Як наслідок, виникла потреба удосконалення існуючих форм державного фінансового контролю і контролюючих механізмів та утворення нових форм та методів контрольних заходів. Зважаючи на реформування в управлінні державними ресурсами, спрямованому на фінансову стабілізацію, оптимізацію структури на напрямів видатків державного бюджету, встановлення чіткого контролю за ефективністю витрачання коштів, виникла необхідність у проведенні оцінки результативності видатків бюджету шляхом проведення державного фінансового аудиту, як засобу дослідження діяльності підконтрольних установ [2].

З введенням в практику аудиту ефективності система державного фінансового контролю вийшла на новий етап розвитку контрольної діяльності, який більшою мірою відповідає цивілізованам економічним відносинам на ринку. Даний етап пов'язаний з наступними тенденціями: інтеграція різних видів контролю й аудиту, підпорядкованих основній меті – ефективності функціонування державної влади і її головного інструменту бюджету; посилення аудиту державних органів, що мають повноваження щодо витрачання державних ресурсів; використання нових інструментів і методів із застосуванням інформаційних технологій; впровадження нових методологій оцінки рівня ефективності економічної діяльності.

Потребує подальшого розвитку важлива підсистема державного фінансового контролю – державний внутрішній фінансовий контроль. Без запровадження відповідних стандартів фінансового управління і контролю та стандартів внутрішнього аудиту, за упровадження і функціонування яких відповідають керівники органів державної влади всіх рівнів, неможливо на достатньому рівні лише урядовим й парламентським контролем забезпечити економне, ефективне, результативне, законне та прозоре використання суспільних ресурсів держави. З метою вдосконалення системи державного управління, запровадження інноваційних досягнень із урахуванням інституційних змін необхідно проводити оцінку державного внутрішнього фінансового контролю для приведення його у відповідність до етапів соціально-економічного розвитку кра-

їни. Чітке визначення на законодавчому рівні суті державного внутрішнього фінансового контролю дасть змогу оптимізувати і збалансувати організаційні структури контролю [3].

На даний час організація розпорядниками бюджетних коштів в особі їх керівників, внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та забезпечення їх здійснення у своїх закладах, підвідомчих бюджетних установах передбачена статтею 26 Бюджетного кодексу України, яким також визначено, що внутрішнім контролем є комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності бюджетної установи, її підвідомчих установ; внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного, нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй бюджетних установ, поліпшення внутрішнього контролю. Засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту визначаються Порядком проведення внутрішньої контрольно-ревізійної роботи в системі центрального органу виконавчої влади, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 6 січня 2010 р. № 2, якою передбачено обов'язковість створення в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади контрольно-ревізійних підрозділів здійснення контрольних заходів щодо діяльності таких суб'єктів: центрального апарату органу виконавчої влади, його територіальних органів; урядових органів в системі міністерства, органів управління та їх територіальних органів, підприємств, їх об'єднань, установ та організацій, що належать до сфери управління відповідного центрального органу виконавчої влади та інших одержувачів бюджетних коштів, які одержують бюджетні кошти.

Системи державного внутрішнього фінансового контролю в різних країнах Європи мають певні відмінності, проте вони функціонують за єдиними, стандартними, організаційними підходами та понятійною базою. Згідно з європейською моделлю, безпосередню відповідальність за організацію державного внутрішнього фінансового контролю несуть керівники органів влади, підприємств і установ державного й комунального секторів економіки. Державний внутрішній фінансовий контроль визначається і як обов'язок, і як інструмент управління керівника урядового органу або іншого суб'єкта державної власності стосовно контролю за державними ресурсами, що використовуються в підпорядкованих йому структурах. Першою складовою державного внутрішнього фінансового контролю є фінансове управління та контроль як створення керівником певних систем, які фокусуються на пріоритетах і управлінні ризиками, а не на заходах, звичних для адміністративно-командної моделі управління. Цей контроль називають внутрішнім контролем, проте він не зводиться до діяльності спеціалізованого підрозділу, наприклад контрольно-ревізійного підрозділу в міністерстві: чітко визначаються процедури, правила, обов'язки та відповідальність передусім керівника, а також кожного структурного підрозділу за результати роботи. Другою складовою державного внутрішнього фінансового контролю є внутрішній аудит, який шляхом незалежної й об'єктивної діяльності надає керівникові гарантії й консультації, сприяє підвищенню ефективності управління. Вказане забезпечується незалежним аудиторським підрозділом, утвореним в кожному органі державної влади, на державному підприємстві, в установі організаційно [4].

У європейських країнах системи державного внутрішнього фінансового контролю мають різний рівень централізації: від централізованого попереднього контролю на рівні казначейства або окремого контролюючого органу в системі органів виконавчої влади до розподілення відповідальності за здійснення контролю між керівниками органів державного і комунального сектору з одночасним залученням підрозділів внутрішнього аудиту. Сучасне державне управління у розвинутих країнах удосконалюється з метою децентралізації систем контролю, інтегрованих з управлінням державними програмами та загальною діяльністю. Серед проблемних питань у сфері формування системи державного внутрішнього фінансового контролю визначається координація діяльності інституцій, оскільки вона стосується методологічних та організаційних аспектів процесу; визначення чітких обов'язків між численними суб'єктами фінансового контролю та аудиторських послуг. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці нових моделей стандартизації внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, які ґрунтуються на положеннях міжнародних стандартів, директивах ЄС, та мають покращити систему фінансового контролю.

В Україні, як і в окремих країнах Східної Європи, переважає централізована модель державного внутрішнього фінансового контролю з елементами децентралізованої – в частині здійснення попереднього контролю. Згідно з рекомендаціями Європейської Комісії, система державного внутрішнього фінансового контролю повинна однаково повно охоплювати контролем всі державні фінанси. З метою надійного управління та контролю за державними видатками та задля посилення фінансового контролю Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом схвалено план дій «Україна – Європейський союз», яким передбачено розроблення Концепції розвитку та реструктуризації системи урядового фінансового контролю та аудиту в Україні; створення нормативно-правової бази державного фінансового контролю; поступова гармонізація з міжнародно прийнятими стандартами, методиками, практикою ЄС в частині контролю та аудиту за державними надходженнями, витратами, активами та зобов'язаннями. Щодо удосконалення зовнішнього контролю та аудиту: передбачено забезпечити відповідне функціонування вищого органу аудиту – Рахункової палати у відповідності до стандартів зовнішнього аудиту Міжнародної організації вищих аудиторських установ.

Подальший розвиток існуючої вітчизняної системи контролю держави за фінансовими ресурсами, у тому числі з урахуванням розпочатого органами Державної контрольно-ревізійної служби реформування державного внутрішнього фінансового контролю, передбачає посилення ролі аудиту у різних законодавчо-визначених на даний час його формах та методах, в підвищенні ефективності процесів управління. Попередні результати реформування у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, співпраця з міжнародними та європейськими експертами у відповідній сфері, реалізація проекту допомоги Європейського Союзу дали змогу відкоригувати подальші напрями реформи шляхом викладення в новій редакції Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та Плану заходів щодо її реалізації на 2008-2017 рр., які схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 1347-р. Концепція передбачає вирішення питань організації та функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в системі органів державного і комунального сектору.

Для соціально-економічного розвитку України та суспільного добробуту має вирішальне значення підвищення ефективності використання державних фінансів, яке можливо досягти, зокрема, шляхом системного вдосконалення діяльності органів державного і комунального сектору, підвищення рівня культури державного управління. Ефективний державний внутрішній фінансовий контроль як важливий інструмент державного управління дає змогу досягти виконання окреслених завдань, зменшити кількість проблемних питань, пов'язаних з діяльністю органів державного і комунального сектору, сприяє державному управлінню в разі зміни середовища, потреб та пріоритетів суспільства і держави. Розвиток фінансової системи країни, її євроінтеграційне спрямування, подальше реформування бюджетної системи, визначення у Концепції як пріоритетної європейської складової реформування системи державного внутрішнього контролю потребує запровадження внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту. Зазначене вимагає удосконалення нормативно-правової бази, методології, в першу чергу перегляду концептуальних підходів, сутності державного внутрішнього фінансового контролю, принципів та методів; зміна термінології і її тлумачень має ґрунтуватися з врахуванням сучасних концепцій. Концепцією визначено, що державний внутрішній фінансовий контроль, забезпечуючи належне - законне, економічне, ефективне, результативне та прозоре управління державними фінансами, - розглядається як сукупність трьох складових: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації. Чітке розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту є базовим принципом державного внутрішнього фінансового контролю. Внутрішній аудит повинен визначати, яким чином здійснюється внутрішній контроль, включаючи елементи попереднього контролю.

Концепцією передбачено посилення відповідальності керівника органів державного і комунального секторів як основи внутрішнього контролю, інструменту управління. За всі дії і процеси в органі, в тому числі за внутрішній контроль, відповідає керівник. Крім того, його обов'язком є звітування про свої дії та результати діяльності очолюваного ним органу, у тому числі про функціонування внутрішнього контролю. Внутрішній контроль як управлінський контроль допомагає керівництву в управлінні і виконанні завдань; з метою підвищення ефективності і результативності діяльності, а також зниження витрат ресурсів бюджету, забезпечення їх ефективного та раціонального використання повинен давати змогу викладати управлінське су-

дження та виявляти ініціативу. Метою внутрішнього контролю є забезпечення належного рівня економії, ефективності і результативності відповідно до встановлених завдань; достовірності фінансової, статистичної, управлінської звітності; у виконанні встановлених норм і правил; належному захисті активів від втрат.

Наступні елементи складають структуру внутрішнього контролю: середовище контролю, оцінка ризиків, контролююча діяльність, інформація та інформаційний обмін, моніторинг. Керівництвом та працівниками створюється середовище в органах державного і комунального сектору, яке забезпечує позитивне та сприятливе ставлення до внутрішнього контролю. Проводиться ідентифікація та оцінка зовнішніх та внутрішніх ризиків, визначаються заходи з управління ризиками. Контролююча діяльність забезпечується для здійснення належного управлінського процесу, визначаються правила, процедури, технічні прийоми та механізм виконання управлінських рішень керівництва. Інформація надається керівництву та іншим користувачам органів державного і комунального сектору в такій формі і в такий час, щоб вона могла служити основою для належного виконання функцій внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та інших функцій шляхом створення адекватної сучасним умовам інформаційно-комунікаційної інфраструктури в системі органів державного і комунального сектору. Для оцінки результатів діяльності та вжиття відповідних заходів необхідним є проведення постійного моніторингу.

Внутрішній контроль поділяється на: попередній контроль, який передують прийняттю управлінського рішення чи здійсненню фінансово-господарської операції; поточний контроль, який здійснюється в процесі виконання управлінського рішення чи проведення фінансово-господарської операції; подальший контроль, який здійснюється після виконання управлінського рішення чи фінансово-господарської операції. Здійснення якісного та своєчасного попереднього та поточного контролю дозволить мінімізувати втрати державних ресурсів, уникнути неефективних та нецільових витрат ще на етапі підготовки або в процесі прийняття відповідного управлінського рішення, проведення фінансово-господарських операцій, здійснення видатків за рахунок бюджетних ресурсів або операцій з державним майном. Проведення цих видів контролю має забезпечуватись у поточній діяльності низкою структурних підрозділів органів державного та комунального секторів, зокрема бухгалтерськими, планово-економічними, кадровими, юридичними, адміністративно-господарськими службами, тендерним комітетом, в той час як подальший контроль зазвичай покладається на відповідні контролюючі структурні підрозділи.

Важливими завданнями при проведенні реформування є: визначення з урахуванням сучасних умов розвитку України та норм і правил ЄС нових засад організації контролю, створення єдиного правового поля, що сприятиме зміні пріоритетів – від інспектування із застосуванням санкцій за допущені правопорушення до внутрішнього контролю, спрямованого на запобігання правопорушенням. Концепцією пропонується визначити Міністерство фінансів України уповноваженим на здійснення нагляду за станом реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю [ 5 ].

Реалізація визначених Концепцією завдань повинна забезпечити адаптацію правового поля та практики здійснення державного внутрішнього фінансового контролю в Україні до норм і правил контролю в країнах ЄС, дозволить зміцнити фінансову дисципліну щодо фінансових ресурсів держави, оперативно реагувати на виникнення або загрозу виникнення фактів неефективного використання державних ресурсів, фінансових шахрайств, отримувати обґрунтовану інформацію про діяльність органів державного сектору в частині ефективності та законності використання ними коштів та майна бюджету.

Розпочате реформування у сфері державного внутрішнього фінансового контролю засвідчило нагальну необхідність зміни ідеології роботи, організаційних засад її реформування, підходів до основних напрямів, розробки та запровадження відповідних стандартів фінансового управління і контролю, а також стандартів внутрішнього аудиту. Процес реформування потребує часу та зусиль з врахуванням об'єктивних та суб'єктивних факторів ризику, традицій країни у сфері державного управління, державного та адміністративно-територіального устрою, світового досвіду. Реалізація основних завдань, визначених Концепцією, сприятиме удосконаленню діяльності органів державного і комунального сектору шляхом переходу від адміністративної до управлінської культури, в умовах якої керівники зазначених органів незалежно і ефективно здійснюють процес управління фінансами для досягнення цілей; раціональному викори-

станню державних фінансів та зміцненню фінансової дисципліни, оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів неефективного використання державних фінансів та фінансових порушень.

На необхідність підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів як дієвого інструменту соціально-економічного розвитку та одного із основних завдань бюджетної політики вказується і в Бюджетних деклараціях на 2009-2011 рр., затверджених постановами уряду, зокрема у відповідних галузях визначено завдання і шляхи їх виконання: проведення моніторингу ефективності виконання бюджетних програм через удосконалення критеріїв оцінки їх результативності; поступовий перехід до розподілу коштів за принципом оплати наданих послуг, виконаних робіт, а не за принципом утримання; упорядкування структури головних розпорядників, подальша оптимізація бюджетних програм, в тому числі шляхом поступової концентрації видатків, закріплених за розпорядниками, які є провідними у відповідній галузі.

Дієва система управління державними фінансами дозволяє забезпечити стаке економічне зростання й гарантоване виконання державою своїх соціальних зобов'язань на основі національної системи цінностей, розвиток бюджетної системи на усіх рівнях, забезпечення її стабільності, інвестиційної привабливості України, підвищення результативності, ефективності використання бюджетних коштів та встановлення прозорих, логічних та обґрунтованих процесів управління бюджетними ресурсами. Подальші системні кроки по формуванню виваженої політики стосовно державних видатків у сучасних соціально-економічних умовах нададуть змогу підвищити якість управління бюджетними коштами, демократизації та децентралізації бюджетного процесу, проведенню реформування в різних сферах суспільства, створять умови для подальшого поступального розвитку бюджетної системи України, її гармонізації до міжнародних та європейських стандартів управління бюджетними коштами.

#### Література:

1. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку/ За ред. І.Я. Чугунова. К.: ДНУ АФУ, 2009. – 848 с. – Передм., зміст парал. укр., рос., англ. – Бібліогр.: с. 358 – 416.
2. Рубан Н.І. Концептуальні засади контролю за виконанням бюджетної програми/ Н.І. Рубан// Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 7–12.
3. Чугунов І.Я. Державний внутрішній фінансовий контроль: стратегія розвитку/ І.Я. Чугунов, В.М. Федосов// Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 3-12.
4. Стефанюк І.Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І.Б.Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 12-19.
5. Футоранська Ю.М. Державний внутрішній фінансовий контроль в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку/ Ю.М. Футоранська// Наукові праці НДФІ. – К., 2010. – Випуск 2 (51). – С. 69–76.

#### Аннотація

### ГОСУДАРСТВЕННЫЕ РАСХОДЫ: ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ И АУДИТ

Крикун Т.И., соискатель

*Научно-исследовательский финансовый институт Киевского национального торгового-экономического университета*

Раскрыты роль и место государственных расходов в бюджетной политике, финансового контроля и аудита в системе повышения эффективности расходов бюджета. Определены государственный внутренний финансовый контроль и аудит как инструменты повышения качества государственного управления экономикой. Проанализированы основные цели и задания стратегических направлений развития государственного финансового контроля в Украине.

**Ключевые слова:** государственные расходы, бюджетная политика, государственный финансовый контроль, внутренний контроль, эффективность бюджетной программы.

Summary

GOVERNMENT SPENDING: FINANCIAL CONTROL AND AUDIT

Krikun T.I., competitor

*Research financial institute of the Kyiv national trade and economic university*

A role and place of the government spending is exposed in a budget policy, financial control and audit in the system of increase of efficiency of charges of budget. Certainly state internal financial control and audit as instruments of strengthening of quality of state administration of economy. The analysis of primary purposes and tasks of strategic directions development of state financial control is carried out in Ukraine.

**Key words:** government spending, budget policy, state financial control, internal audit, efficiency of the budgetary program.

*Поступила в редколегію: 11.02.2011 р.*

Науковий керівник: Чугунов І.Я., д. е. н., професор, заслужений діяч науки і техніки України